

Практичне заняття № 9

Тема: Перший етап письма. Написання основних і додаткових елементів літер

Мета та завдання: ознайомити студентів з основними елементами літер, навчити їх каліграфічно писати та коментувати; закріпити гігієнічні вимоги до уроків письма, завдання цих уроків, особливості навчання письма шестилітніх дітей, методику виправлення помилок.

Література

1. Кирей І.Ф., Трунова В. А. Методика викладання каліграфії в початковій школі: Навчальний посібник. /І.Ф. Кирей, В.А. Трунова. - К.: Вища школа, 2004.–143с.
2. Мовчун Л. З історії каліграфії /Л. Мовчун //Початкова школа. – 2004. – №12 С. 27 – 29.
3. Палійчук О.М. Методика навчання каліграфічного письма / О. М. Палійчук //Навчальний посібник –Чернівці: Букрек, 2010. – 344с.
4. Прищепка К. С. Навчання каліграфічного письма / К. С. Прищепка // Початкова школа. 1985. – № 5.
5. Прищепка О. Підготовка до навчання письма / О. Прищепка // Початкова школа. – 2001. – №4. – С. 45 –47.

Хід заняття

1. **Вступна бесіда**, в якій висвітлюються теоретичні питання:

- Що таке каліграфія?
- Завдання каліграфії як предмета.
- Умови, необхідні для навчання каліграфічного письма, тощо.

Варто звернути увагу студентів на перевірку зошитів, обов'язкове проведення тренувальних вправ, планування індивідуальних і диференційованих завдань, зразки всіх записів учителем на дошці і в зошитах, урахування особливостей темпераменту молодших школярів (флегматик, холерик, сангвінік і меланхолік), проведення контрольної роботи з письма (один раз на місяць).

2. Мотивація навчальної діяльності

Викладач розкриває завдання практичних занять із каліграфії, вимоги до тих, хто навчається каліграфічного письма, оцінки роботи на заняттях; знайомить з основною та додатковою літературою з курсу «Каліграфія».

3. Актуалізація опорних знань студентів:

- а) гігієнічні вимоги до уроків письма: відповідність шкільних меблів зросту дитини, вимоги до освітлення приміщення, урахування зорових відхилень у першокласників; правила сидіння за партою, розміщення зошита на парті та тримання ручки в руці під час письма;
- б) застосування лінійного методу навчання письма в сучасній початковій школі.

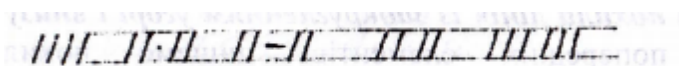
4. Перший етап письма - це підготовчі вправи до написання літер:

- а) малювання, поєднане зі штриховкою, його етапи:

- ~ робота з готовою формою, поданою в зошиті з друкованою основою;
- ~ самостійне малювання предметів та їх штрихування;
- б) написання бордюрів різного виду, їх значення і застосування на уроках письма;
- в) написання елементів літер.

5. Практичне виконання завдань:

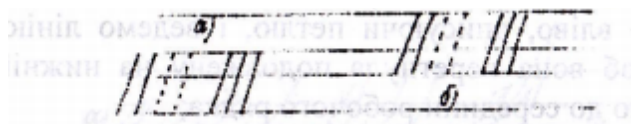
- 1) написання крапок (для перевірки окоміру та встановлення ширини і висоти літер у зошитах з графічною сіткою №1 і №3);
- 2) написання короткої похилої лінії окремо та в чергуванні з іншими елементами:

Коротку похилу починаємо писати від верхньої рядкової лінії, ведемо «на себе» паралельно контрольній похилій лінії і закінчуємо на нижній рядковій. Рекомендуємо звернути увагу на застосування тактового методу навчання письма.

У зошиті з графічною сіткою №3 починаємо писати коротку похилу лінію трохи нижче середини широкого рядка;

- 3) написання **подовженої похилої лінії**:

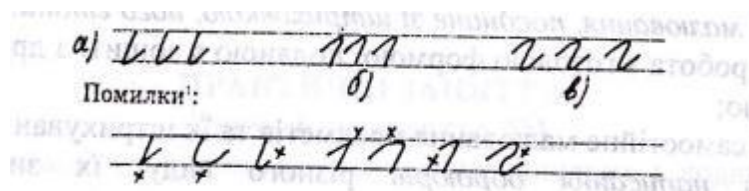
а) **подовжену вниз лінію** починаємо писати від верхньої рядкової лінії, ведемо паралельно контрольній похилій, перетинаючи нижню рядкову, і закінчуємо на нижній допоміжній (підрядковій) лінії.

У зошиті в одну лінію починаємо писати нижче середини широкого рядка і закінчуємо на 1/3 нижче наступного широкого рядка;

б) **подовжену зверху** починаємо писати від надрядкової; пишемо пряму лінію, перетинаючи верхню рядкову, і доводимо до нижньої рядкової.

Звертаємо увагу на копіювальний метод каліграфічного письма.

- 4) написання **похилої лінії із заокругленням угорі чи вниз**:

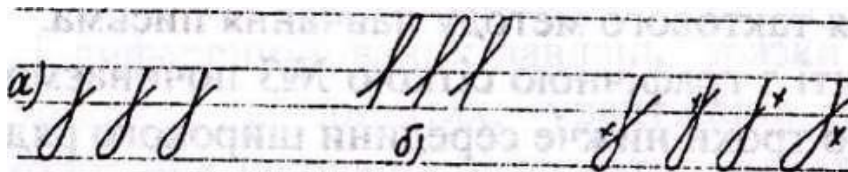

а) **похилу лінію із заокругленням унизу** пишемо від верхньої рядкової до нижньої рядкової, заокруглюємо і ведемо праворуч угору до середини робочого рядка;

б) від середини робочого рядка пишемо лінію праворуч угору, на верхній рядковій заокруглюємо і ведемо пряму похилу лінію до нижньої рядкової - це **похила лінія із заокругленням угорі**;

в) *похила лінія із заокругленням угорі і внизу* є поєднанням двох попередніх елементів: пишемо похилу лінію із заокругленням угорі та, не відриваючи пера, дописуємо заокруглення внизу;

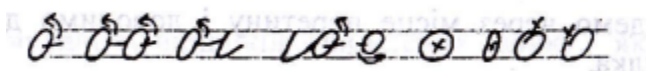
5) написання **подовженої лінії з петлею внизу (а) або вгорі (б):**

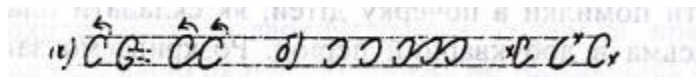
а) пишемо подовжену похилу лінію, на нижній допоміжній заокруглюємо вліво, описуючи петлю, і ведемо лінію праворуч угору так, щоб вона перетнула подовжену на нижній рядковій лінії, доводимо до середини робочого рядка;

б) від середини робочого рядка ведемо лінію праворуч угору до надрядкової, заокруглюємо і пишемо подовжену лінію до нижньої рядкової;

б) написання **овалу**: починаючи від середини робочого рядка, пишемо криву лінію вгору ліворуч, торкаємося верхньої рядкової і ведемо заокруглену лінію вниз уліво до нижньої рядкової лінії, а потім заокруглюємо праворуч угору, поєднуючи з початком написання елемента:

7) написання **правого (а) і лівого (б) півовалів:**

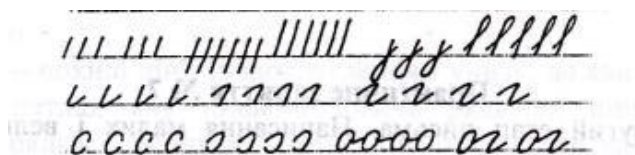

а) правий півовал починаємо писати на 1/3 нижче верхньої рядкової лінії. Ведемо криву лінію вліво і, торкнувшись нижньої рядкової, піднімаємо лінію на 1/3 над нею;

б) ставимо перо на 1/3 нижче верхньої рядкової лінії, ведемо криву вгору праворуч, торкаємося верхньої рядкової й описуємо криву вниз ліворуч; торкнувшись нижньої рядкової лінії піднімаємося на 1/3 над нею.

Написання кривої лінії вниз уліво або вниз управо регулює нахил півовалу чи овалу. У півовалів має бути чіткий початок і чіткий кінець (заокруглення), ніде ми не помічаємо в їх конфігурації прямої лінії - це дугоподібна лінія.

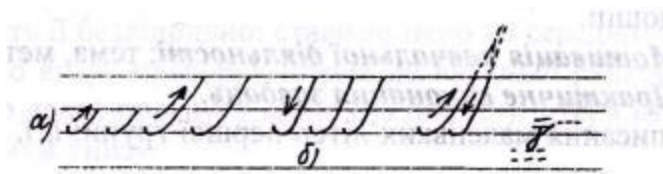
Зразки написання елементів літер у зошиті в одну лінію:

8) **Додаткові елементи:**

а) **передній плавний елемент**: ділимо рядок на чотири частини, ставимо перо на 1/4 рядка над нижньою рядковою лінією, прогинаємо її і ведемо вгору праворуч до верхньої рядкової ледве

прогнуту лінію. Цей елемент пишеться в літерах *л, м, я, г*; подовжений передній плавний елемент - у літерах *Л, М, Я, Г, А*;

б) подовжена з поворотом уліво: пишемо подовжену лінію вниз (від нарядкової до нижньої рядкової лінії"), на нижній рядковій заокруглюємо ліворуч на ширину літери, піднімаючись над нею на 1/4 робочого рядка;

в) маленька петля пишеться в буквах *ц, щ*. Ділимо рядок на три частини. На 1/3 вище нижньої рядкової ставимо перо і ведемо лінію під нахилом на 1/3 нижче нижньої рядкової лінії, описуємо петлю, ведемо через місце перетину і доводимо до середини робочого рядка.

На цьому занятті слід звернути увагу на те, як можна виправляти помилки в почерку дітей, як складати план-конспект уроку письма в добукарний період. Розкриваємо завдання цих уроків, а також особливості навчання письма дітей шестилітнього віку.

Зазначимо, що:

- усі практичні заняття з каліграфії слід закінчувати висновком щодо мети заняття: для чого вчилися писати, що писали, які вимоги до написання того чи іншого елемента чи літери;
- на кожному занятті студенти мають отримувати домашнє завдання практичного і теоретичного характеру, на виготовлення демонстраційних карток літер;
- доцільно оцінювати теоретичну і практичну роботу студентів окремо.

Тема: Другий етап письма. Написання малих і великих літер першої групи

Мета та завдання: навчити розрізняти елементи кожної літери, встановлювати схожість та відмінність у їх написанні; засвоїти написання літер першої групи, уміти їх коментувати під час письма, писати під рахунок та в повітрі.

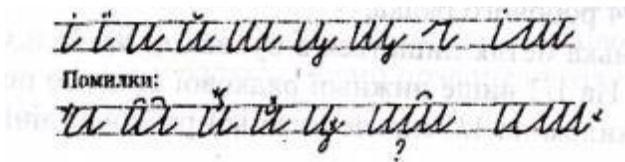
Хід заняття

1. Актуалізація опорних знань: повторення елементів літер і вимог до їх написання; виправлення помилок; техніка письма на класній дошці.

2. Мотивація навчальної діяльності: тема, мета, завдання.

3. Практичне виконання завдань.

1) Написання маленьких літер першої групи: *і, ї, и, й, ш, ц, щ, ч*. В основі написання цих літер лежить похила із заокругленням унизу. Усі вони пишуться безвідривно (крім літер, які мають додатковий елемент - *і, ї, й*). Письмо під рахунок.

а) заучування віршиків, виділення звуку, який часто повторюється;

б) аналіз написання літер:

i - похила лінія із заокругленням унизу та крапка, яка пишеться над верхньою рядковою лінією, не торкаючись її;

ї - похила лінія із заокругленням унизу і дві крапки, які ставимо над верхньою рядковою лінією по обидва боки від похилої лінії;

u - дві похилі лінії із заокругленням унизу, які пишуться безвідривно: перший елемент доводимо до верхньої рядкової лінії і, не відриваючи пера, пишемо похилу лінію із заокругленням унизу;

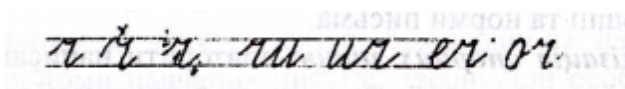
й - дві похилі лінії із заокругленням унизу і верхній елемент; звертаємо увагу на написання верхнього елемента літери. Це короткий дугоподібний штрих над верхньою рядковою лінією, який не виходить за межі літери;

ш - *три похилі лінії із заокругленням унизу, які пишемо безвідривно;*

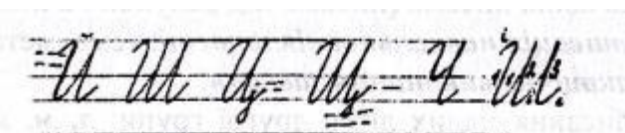
ц і **щ** - похилі лінії із заокругленням унизу, до яких додаємо маленьку петлю, яку пишемо нижче рядкової лінії на 1/3 широкого рядка. Закінчуємо написання останнього елемента на середині робочого рядка.

Усі літери цієї групи пишуть безвідривно (виняток - літери із верхнім елементом), тому слід звернути увагу студентів, що їх можна **писати під рахунок**, а окремі літери - **у повітрі** (літери з відривом пера в повітрі не пишуть).

Літера **ч** - в основі написання має похилу лінію із заокругленням унизу та верхній елемент - штрих із прогнутою лінією. Пишуть її безвідривно: ставимо перо на середині робочого рядка і ведемо вгору праворуч штрих до верхньої рядкової лінії, потім пишемо ледве прогнуту лінію (на ширину літери о) і похилу із заокругленням унизу.

4. Написання великих літер першої групи.

В основі написання цих літер лежить подовжена лінія із заокругленням унизу. Усі їх пишемо безвідривно.

Верхнє заокруглення починаємо писати на 1/3 широкого рядка нижче від верхньої допоміжної лінії, на якій плавно заокруглюємо. Далі елементи пишуть так, як і в малих літерах, але на висоту широкого і робочого рядків; торкаються вони надрядкової лінії.

Літера **Й** - верхнє заокруглення, дві подовжені із заокругленням унизу і верхній елемент - дугоподібна лінія, яку пишемо над верхньою допоміжною, не виходячи за межі літери.

Літера **Ч** - верхнє заокруглення, похила лінія із заокругленням унизу на ширину широкого рядка і подовжена лінія із заокругленням унизу. Усі елементи пишемо безвідривно.

Літера **Ш** - верхнє заокруглення і три подовжені похилі лінії із заокругленням унизу.

При написанні літер **Ц** і **Щ** додаємо маленьку петлю.

Порівнюємо написання малих і великих друкованих і рукописних літер, зачуємо допоміжні віршики, загадки, приказки до певної літери. Звертаємо увагу на *написання під рахунок*: основні штрихи - зверху вниз і зліва направо - рахуємо на **1, 2, 3** ..., а допоміжні - знизу вгору - на **і**.

5. Написання складів і буквосполучень: практикуємо безвідривне верхнє - **чи, ши, иш, Ци, Щи** - і середнє - **ич, іч** - поєднання.